

N:o 95.

Af herrar **A. Olsson** i Mårdäng och **J. Andersson** i Ölsund,
med förslag till ändrad lydelse af 11 kap. 13 § straff-
lagen.

I en vid 1893 års riksdag väckt motion, n:o 65, togo vi oss friheten hemställa om ändring af 13 § 11 kap. strafflagen i syfte att åtalsrätt för brott enligt 10 och 12 §§ samma kap. måtte utsträckas till allmän åklagare äfven i de fall, då målseganden uraktlåter att till åtal angifva den brottslige.

Som motiv för denna hemställan anförde vi med stöd af i motionen åberopade, af Riksdagen beslutade ändringar i samma syfte rörande andra slag af brott, dels att brott, hvarom nämnda §§ handla, icke varda beifrade på grund af okunnighet och dels att den förörättade af fruktan för hämnd uraktlåter att till åtal angifva den brottslige.

Den ringa uppmärksamhet, vårt yrkande rönt i så väl lagutskottet som Riksdagens båda kamrar, skulle kunna tydas så, att vårt förslag innebure något oberättigadt, hvarför det således icke borde förnyas. Men då vi af de skäl, som lades till grund för afstyrkande och afslag, ej kunnat öfvertygas om den föreslagna ändringens obehörighet eller obehöflighet, tillåta vi oss å nyo göra framställning i ämnet.

Lagutskottet ville hålla före, att de brott, hvarom 10 och 12 §§ 11 kap. strafflagen handla, äro af den beskaffenhet, »att målseganden bör tillerkännas rätt att pröfva, huruvida rättskränkningen» bör beifras eller icke, i det man med rätta bör kunna fordra yrkande på

rättskränkningens bestraffande såsom ett kännetecken derpå, att rättskränkningen varit af så allvarlig art, »att statens ingripande i och för dess bestraffande bör inträda». »Samhällets intresse i hemfridsbrottens beifrande torde enligt utskottets åsigt vid sådant förhållande vara tillräckligt tillgodosedt med nuvarande bestämmelse», att allmän åklagare är pliktig åtala sådana brott, som hos honom af målseganden angifvas. Utskottet finner det vidare »mindre följdriktigt att från allmän åklagares åtalsrätt undantaga hemfridsbrott i form af husransakning af obehörig person, enär någon synnerlig olikhet enligt utskottets åsigt mellan dessa brott och de i 10 och 12 §§ omförmälda ej förefinnes. (Se lagutskottets betänkande n:o 10, 7 saml. Bih. till Riksd. prot. 1893, jemf. motion i Andra Kamm. n:o 65, Bih. till Riksd. prot. 1893 och Andra Kamm:s prot. 1: 8, 5.)

Hvad först angår det påståendet, att målseganden bör tillerkännas pröfningsrätt för att undersöka, huruvida rättskränkningen är af den art, att den bör beifras, tillåta vi oss i anledning deraf draga den slutsatsen, att, då i berörda paragrafer bestämmes, hvilka brott af förenämnda beskaffenhet äro med straff belagda, den pröfning målseganden skall företaga, innan han yrkar på åtal, måste bli en pröfning, huruvida rättskränkningen är att hänföra till hvad i nämnda §§ benämnas brott, och ej huruvida den är af mer eller mindre allvarlig beskaffenhet. Eljest måste man ur detta resonement draga den slutsatsen, att pröfningen gäller att utröna, huruvida brottet är ett brott enligt 10 och 12 §§ som skall åtalas, eller om det är ett brott enligt samma §§, som icke skall åtalas.

Med afseende på denna pröfning anse vi det ingalunda vara förenadt med någon fara, att äfven allmän åklagare tillerkännes rätt att anställa den, ty med kändedom af strafflagens tydliga föreskrift angående hemfridsbrott borde allmän åklagare vara så pass kvalificerad, att han ej framställer olagligt ansvarsyrkande.

Hvad angår det påståendet, att samhällets intresse i fråga om dessa brott »torde» vara »tillräckligt tillgodosedt», tillåta vi oss hysa en derifrån afvikande mening. Samhällets intresse och skyldighet sträcker sig, enligt vår åsigt, icke blott dertill, att goda och nödiga föreskrifter lemnas till ledning för dess medlemmar, och att det stadgas straff för brott mot så väl den enskilde som ock mot statens eller samhällets lagar; samhället bör ock tillse, att icke hinder förefinnas, så att dessa icke blifva tillämpade.

»Då de i lag stadgade straffens ändamål utan tvifvel är att bekämpa brottsligheten såsom en social och samhällelig företeelse», anse vi det vara i samhällets intresse att ställa den under allmänt åtal.

Hvad vidare angår det undantag, vi i vår motion vid 1893 års riksdag gjorde angående § 11 från §§ 10 och 12, skola vi med nöje denna gång afstå derifrån, i hopp att dermed ett hinder för vinnande af vårt syfte undanröjts.

Innan vi framställa vårt yrkande, tillåta vi oss uttala såsom vår mening, att bestämmelserna rörande de fall, då allmän åklagare är pliktig att ingripa och då han är förhindrad att göra det utan särskild angivelse, icke äro fullt konsekventa.

Om t. ex. — för att nu icke gå utom 11 kap. strafflagen — allmän åklagare å allmän väg påträffar en drucken person, som dessutom förer oljud utan att på något sätt göra skada, då är han berättigad att väcka åtal, men vet han, att en niding slagit sönder dörrar och fönster i grannens gård, då måste han invänta angivelse, innan åtal kan väckas. Uteblifver angifvelsen, går den enligt vår åsigt större brottslingen fri, under det den för mindre brott åtalade blir dömd och straffad.

Detta förhållande är efter vårt förmenande icke fullt öfverensstämmande med det allmänna rättsmedvetandet, som fordrar likhet inför lag.

Icke så sällan uttalas förebräelser mot ordningsmakten för dess uraktlåtenhet att beifra brott af den beskaffenhet, hvarom här är fråga, mot hvilka ordningens upprätthållare, som ju ock, hvad särskildt landsbygden beträffar, är allmän åklagare, invända: vi kunna under nuvarande förhållanden i det fallet ingenting göra utan angivelse från målseganden sidan, hvaraf synes framgå, att med nu gällande bestämmelser angående berörda hänseende de fordringar, man ställer på ordningsmakten, icke kunna tillfredsställas.

Såsom ett ytterligare stöd för nödvändigheten af här åsyftade lagförändring tillåta vi oss nämna, att Gefleborgs läns landsting på länsstyrelsens förslag tillsatt en komité för utredning af frågan, hvilka orsakerna äro till de i vissa delar af detta län allt för ofta föröfvade

våldsbragderna kunna vara. Nämnda komité hade i sitt till samma landstings senaste sammanträde afgifna utlåtande förordadt ändring angående åtalsrätten såsom ett af de medel, komitérade förordadt till bot mot de öfverklagade förhållandena.

Vi våga ock nämna, att vårt vid sistlidet års riksdag framlagda förslag i våra respektive valkretsar omfattades med stora sympatier.

På grund af hvad vi här haft äran anföra få vi vördsamt yrka,

att Riksdagen ville för sin del besluta följande ändrade lydelse af 13 § 11 kap. strafflagen:

§ 13.

Brott, som i 10, 11 och 12 §§ sagdt är, må åtalas af allmän åklagare eller målsegande.

Medgifvande lagutskottet rätt att efter godtfinnande redigera paragrafen, anhålla vi om remiss af motionen till nämnda utskott.

Stockholm den 27 januari 1894.

And. Olsson

i Mårdäng.

Jonas Andersson

i Ölsund.